

Пресс-релиз

Ўзбекистон асаларичилар уюшмаси ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилотининг (ФАО БМТ) лойиҳа бўйича таништирув семинари ҳақида

"Асаларичиликни барқарор ривожланишини қўллаб-қувватлаш"

Ўтказилиш жойи: Ўзбекистон Республикаси асаларичилар уюшмаси

Тошкент шаҳри, Ўзбекистон

Ўзбекистон асаларичилиги - қишлоқ хўжалигининг муҳим соҳаси бўлиб, у ҳали ўзини имкониятларини тўлиқ очиб бермаган. 14 мингдан ортиқ асаларичилик субъектлари 2019 йилда 19,1 минг тонна асал етиштиришга эришишди, бу 2016 йилдаги ишлаб чиқаришдан бир ярим баравар кўпдир. Шу билан бирга, асалари оилаларининг унумдорлиги паст ва ўртача 1 та оиланинг асал етиштириш ҳосилдорлиги йилига 20 кг ни ташкил қилмоқда.

Соҳадаги асосий қийинчиликлар

1. Илғор билим ва замонавий технологияларни асаларичиларга чекланган тарзда ўтказиш. Бунинг сабабларидан бири, СССР парчаланганидан бери мамлакатнинг коллеж ва университетларида асаларичилик бўйича ўқитиш дастурларининг мавжуд эмаслиги.

2. Пестицидлардан қўллаш, чанглатишга бўлган талаб ва нектар йиғиш имкониятлари тўғрисидаги маълумотлар камдан-кам ҳолларда ва тизимсиз ҳолда қишлоқ хўжалиги экинларини етиштирувчиларга ва асаларичиларга етказилади. Бу кўплаб ҳолатларда асалариларни кимёвий моддалар билан заҳарланишига, қишлоқ хўжалиги экинларини етарли даражада чангланмаслигига ҳамда сифати паст бўлган асал етиштирилишига сабаб бўлади.

Ўзбекистон ҳукумати асаларичилик соҳасига асалари маҳсулотларини етиштириш орқали даромад олиш ва қишлоқ хўжалиги экинларини асаларилар билан чанглатиш агротехникасини қўллаб ҳосилдорликни ошириш бўйича эътибор бериб келмоқда. Асаларичиликни ривожлантиришнинг муҳим омилларидан бири - бу янги иш ўринларини яратишдир, чунки Ўзбекистонда қишлоқ хўжалик экинларин чанглатиш учун асалари оилари сонини икки баравар кўпайтириш керак.

Шу муносабат билан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Республикада асаларичилик тармоғини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги 2017 йил 16 октябрдаги Президент қарорига мувофиқ, 2018 йилнинг январь ойида "Ўзбекистон асаларичилари" уюшмаси ташкил этилди, унинг асосий йўналишлари ва вазифалари этиб қуйидагилар белгиланди:

- асаларичиликни ривожлантириш бўйича меъёрий базани ишлаб чиқиш;
- соҳани ривожлантириш дастурларини тайёрлаш ва амалга ошириш;

- ягона илмий-техник, технологик, инвестиция ва экспорт сиёсатини олиб бориш;
- олий, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари, шу жумладан чет элда кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш;
- асарларни озуқа базасини мустаҳкамлаш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиши.

2018 йил давомида республиканинг барча ҳудудларида асараричилар фаолиятини бирлаштирувчи ва мувофиқлаштирадиган, соҳанинг муаммолари ва устувор вазифаларини аниқлайдиган ва тезда ҳал қиладиган минтақавий асараричилар уюшмалари ташкил этилди ва фаолият юритмоқда.

2018 йилда Ўзбекистон асараричилар уюшмаси Апимондия халқаро асараричилик уюшмалар федерациясига аъзо бўлди, бу эса асараричилик дунёсидаги мавжуд тажрибадан фойдаланиш ва республиканинг асараричилик хўжалигини жадал суръатлар билан саноат асосида ўтказиш, илғор давлатлар тажрибасидан фойдаланиш, қишлоқ хўжалиги сонатига асараричиликнинг асосий йўналишини - қишлоқ хўжалик экинларини асарарилар билан "чанглатиш" агротехикасини қўллаш орқали ҳосилдорлигини ошириб республиканинг Озиқ-овқат хавфсизлиги дастурини амалга оширишга катта ҳисса қўшишдир.

Ушбу лойиҳа Ўзбекистонда ва бошқа мамлакатларда (масалан, Туркия, Украина, Россия, Германия) асараричилар ўртасида билим алмашинувини ва тегишли технологияларни Ўзбекистон асараричиларига топширишни осонлаштирган Ўзбекистондаги асараричилик тармоғининг самарадорлиги ва маҳсулдорлигини ошириш бўйича ҳукумат тадбирларининг мантиқий давомидир.

Лойиҳа, шунингдек, янги ташкил этилган асараричилик бўйича таълим дастурларининг потенциалини яхшилайти, шунингдек бир қатор тренинглари ва ходимларнинг бошқа мамлакатларга ташриф буюриш орқали Ўзбекистон асараричилари уюшмасининг салоҳиятини кучайтиради. Бу ўзбекистонлик асараричиларга она асарарини сунъий уруғлантириш, асарари уяларини инновацион материаллардан ишлаб чиқариш, асараричилик маҳсулотлари сифатини синашнинг илғор усулларида фойдаланиш, асарари касалликлари ва паразитларига қарши курашиш бўйича замонавий усуллари кенг қўллаш ва асараричиликни шаклланишига ёрдам беради.

Лойиҳанинг асосий мақсади Ўзбекистонда асараричилик маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг ижтимоий-иқтисодий ва экологик барқарор тизимини ривожлантиришга кўмаклашиш. Бундан ташқари, лойиҳа асараричилар ва ҳосилни ишлаб чиқарувчилар ўртасида пестицидлардан фойдаланиш ҳамда гуллаш даврида ҳосил йиғиш тўғрисида ўз вақтида маълумот алмашишни таъминлайдиган эрта огоҳлантириш тизимини яратишга қаратилган. Лойиҳа доирасида қишлоқ хўжалиги экинларни оптимал чанглатиш учун асарари оилаларини ер ҳамда боғларга мақбул равишда тақсимлаш ва жойлаштириш бўйича банд қилиш тизими яратилади.

Асараричилик имконияти чекланган инсонларга катта даромад олиш ва иш билан таъминлаш ҳамда ресурслардан фойдаланиш имкониятини беради. Бу, айниқса қишлоқ жойларидаги аёллар, айниқса ёш аёллар учун мос келади. Миллий

манфаатдор томонлар (давлат ва нодавлат) ушбу гуруҳдаги асараричиларнинг касбий тайёргарлигини кўпайтиришда фаол иштирок этадилар.

ФАО ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон асараричилари уюшмаси, Тошкент давлат аграр университети, Фарғона давлат университети, Самарқанд ветеринария тиббиёт институти, қишлоқ хўжалиги коллежлари ва Фарғона асараричилик бўйича ўқув-ишлаб чиқариш маркази, Чорвачилик ва паррандачилик илмий-тадқиқот институтлари каби бир қатор миллий манфаатдор томонлар билан ҳамкорлик қилади ҳамда режалаштирилган натижаларга эришишни таъминлайди. Нодавлат-нотижорат ташкилотлар ва аёллар ҳамда эркакларни ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи фуқаролик жамияти ташкилотлар ишга солинади.

Лойиҳанинг асосий йўналишларининг тавсифи.

Натижа 1. ФАО методологияси раҳбарлигида асараричилар томонидан ишлаб чиқариш усуллари, асараричиликнинг асосий маҳсулотлари (асал, мум, гулчанг, пакетлар ва бошқалар) қиймат занжири таҳлилини ўз ичига олган асараричилик секторини асосий баҳолаш амалга оширилади. Гендер-сезгир занжирларини ташкил қилиш қийматини ривожлантириш.

Дастлабки баҳолашда барқарорликнинг учта йўналиши кўриб чиқилади:

ижтимоий, иқтисодий ва экологик, ёш аёллар ва эркаклар, катта ёшли аёллар ва асараричиликда иштирок этиш учун тўсиқлар аниқланади. Олинган маълумотлар ушбу лойиҳа доирасидаги бошқа тадбирларни такомиллаштириш ва кейинги тадбирларни ривожлантириш учун ишлатилади. Хусусан, дастлабки баҳолашда асараричилар ва ер эгалари ўртасида ахборот билан таъминлаш, билим алмашинувини яхшилаш учун эҳтиёжлар ва имкониятлар ўрганиб чиқилади.

Яқуний натижа манфаатдор томонларнинг инклюзив жараённинг бир қисми сифатида тасдиқланади, бу эса манфаатдор томонларнинг ҳиссаларини қўшишни таъминлайди ва кўп томонли семинарда яқунланади, унда иштирокчилар лойиҳани яқунлаб, яқуний ҳужжатни тасдиқлайдилар.

2-Натижа. Асараричиларни ўқитишнинг самарали ва замонавий тизими асараричиликни ўргатадиган коллежлар ва махсуслаштирилган мактабларининг салоҳиятини ривожлантириш ҳисобига яратилади. Бу дарсликлар ва ўқув қўлланмаларни таржима қилиш ва мослаштириш, шунингдек бошқа мамлакатлар асараричи-педагоглари билан тажриба алмашиш орқали амалга оширилади. Ўзбекистон ҳукумати асараричилик таълими тизимига асос яратишни ўз олдига мақсад қилиб қўйганлиги сабабли, ушбу тизим муваффақиятли ва узлуксиз иш олиб борадиган мамлакатлар тажрибасини киритиш орқали ушбу ҳаракатларга ўта муҳим таъсир этади. Лойиҳа доирасида ўқитувчиларга ўқув режалари ва ўқув дастурларини ишлаб чиқишда ёрдам бериш учун халқаро экспертларнинг хизматларидан фойдаланади, шунингдек, коллеж ва университетларда ўқитиш усуллари ва асараричилик дастурларини бошқариш бўйича семинарлар ўтказилади. Шунингдек, ўқувчилар учун дарсликлар ва кўргазмаларни

тайёрлаш ва таржима қилишда халқаро консультантлар маҳаллий мутахассислар билан яқиндан ҳамкорлик қилади.

Бу орқали Ўзбекистон ҳукумати томонидан Тошкентда асаларичилик марказини (Фарғона шаҳрига ўхшаш, аммо кичикроқ вилоят марказига ўхшаш) ташкил этиш ва мамлакатда асаларичилик саноатининг обрўсини оширишга қаратилган саъй-ҳаракатлари натижасида эришилади. Бу, оилавий аризор эгаларига билимларни етказиш ва янги авлод асаларичиларига профессионал таълим бериш орқали амалга оширилади.

Лойиҳа олий маълумотли асаларичиларни шаклланишига (масалан, Фарғона давлат университетида) ҳисса қўшади, шу билан бирга Тошкент шаҳрида асаларичилик бўйича ўрта махсус ва профессионал-техник даражадаги таълим беришга ўргу берган ҳолда барча ҳудудлардаги коллежларини қамраб олинади.

3. Хулоса. Информацион технология ечимларини мавжудлиги асаларичиларга яхши ёрдам бериши мумкин. Бошқа мамлакатларда ҳам шунга ўхшаш саъй-ҳаракатларга асосланиб, лойиҳа Ўзбекистон асаларичилари уюшмасига асаларичиларни хабардор қилиш учун маълумотларга асосланган тажриба алмашиш тизимини яратишда ёрдам беради, яъни:

а) асал берувчи ўсимликларининг мавжудлиги;

б) аризорларнинг жойлашиши (ва банд қилиш тизими);

в) агрокимёвий воситаларни қўллашда, асаларичиларни ўз вақтида огоҳлантириш орқали асалариларнинг захарланишнинг олдини олиш;

д) қишлоқ хўжалиги экинларини чанглатиш учун сўровлар.

Тизимда онлайн интерфаол харита, гуллаш босқичида смартфон билан хабарлашиш тизими, пестицидларни қўллаш ва гуллайдиган ўсимликларни ўстириш, чанглатиш учун сўровлар, шунингдек, аризорларни далалар атрофида жойлаштириш учун олдиндан банд қилиш тизими ва бошқалар.

Тизим асаларичилар ва агрономлар учун бир нечта муаммоларни ҳал қилади:

- асалариларнинг агрокимёвий моддалар билан захарланиш ва асалариларни нобуд бўлишини олдини олишда ёрдам беради;

- Аризорларини асал берувчи ўсимликлар далалари атрофида кўпроқ асал етиштириш мақсадида оптимал жойлаштириш имконини беради;

- Чанглатишини самарали ташкил этишга кўмаклашади.